

Inhoud

beethoven en tka, wie is wie	3
column martin van amerongen	4
yakov kreizberg	5
wie is wie	6
antoinette van nierop in nepal	7
ali muller, oud-lid tka	8
wie is wie, foto tka	9
jan-willem loot, wie is wie	10
varia	11

Voorwoord

Welkom bij de vijfde Tonika, nog net op tijd voor onze "Beethoven's 9e concertenreeks" met het NedPho. Een gebeurtenis waar we allemaal reikhalzend naar uitzien: drie concerten in het Concertgebouw, met een toporkest, een vermaard dirigent, een mooi solokwartet en een indrukwekkende hoeveelheid TKA-zangers bij elkaar. Met dank aan de versterkers! Die dat woord overigens nogal letterlijk hebben opgevat, zo ervoeren wij tijdens de laatste repetitie. Worden zij per decibel betaald, wellicht? De piep is nu vijf dagen later bijna verdwenen uit mijn linkeroor, dank u. Maar het klinkt prachtig, dat moet gezegd, en we zijn blij dat ze meedoen! Maar goed, die 9e. Een magistraal werk, dat muzikanten en muzikliefhebbers al eeuwenlang bekoort en betovert, en zelfs, zo weten wij sinds kort, enkelen onder ons dwepend naar de breipennen heeft doen grijpen. Reden genoeg om er een groot deel van deze Tonika aan te wijden. Het TKA heeft een indrukwekkende staat van dienst wat betreft de 9e: over de 100 uitvoeringen! U leest in deze Tonika meer over de meest bijzondere.

Natuurlijk hebben we nog wel meer gedaan in het afgelopen half jaar: twee mooie uitvoeringen van de Matthäus, en eindeloos geploeter op het onder de knie krijgen van het aankomende najaarsprogramma. Wij wensen u veel leesplezier, een mooie reeks uitvoeringen, en alvast een muzikale zomervakantie!

Marlou Groot

Beethoven IX en Toonkunstkoor Amsterdam

Als Toonkunstkoor Amsterdam hebben wij aan vele uitvoeringen van Beethovens negende symfonie meegewerkt. Ik heb in onze kroniek wel 100 producties geteld, vaak in meerdere uitvoeringen!

In het midden van de vorige eeuw was het traditie het concertseizoen af te sluiten met een Beethovencyclus. Succes en een volle zaal verzekerd! Veelal was dat een serie van 4 concerten (met steeds een ouverture, een piano- of het vioolconcert en een van de symfonieën). Het slotconcert was dan onveranderlijk 'De Negende', voorafgegaan door een korter stuk voor de pauze; de 1e symfonie, de toneelmuziek bij Egmont, we hebben wel eens Meeresstille und glückliche Fahrt gezongen. Bij mijn weten hebben we nooit eerder aan een concert meegedaan met alleen maar Beethoven IX.

Onze allereerste uitvoering van Beethoven's laatste symfonie stamt al uit 1840. Tijdens het derde Algemeen Muziekfeest van de Maatschappij werd in de Lutherse kerk aan de

Uit het Programmaboekje van het Stadionconcert (tekening Jo Spier)

Kloveniersburgwal een uitvoering gegeven onder leiding van Johannes Bernardus van Bree met een koor van 300 zangers.

Dat was niet onze 'grootste' uitvoering; in juni 1934 zong TKA met drie andere koren, een driedvoudige solistenbezetting en het gecombineerde Concertgebouw- en Residentieorkest onder leiding van Willem Mengelberg een monsteruitvoering in het Olympisch Stadion! Voor 30.000 toehoorders werd een Stadionconcert gegeven ten bate van de beide in financiële nood verkerende orkesten. Peter van Anrooy dirigeerde voorafgaand zijn Piet Hein Rapsodie.

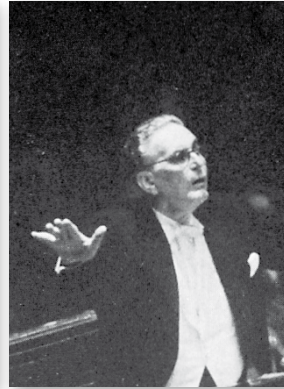
Het stadionconcert, precies 75 jaar geleden!

Willem Mengelberg

Anton Kersjes

Otto Klemperer

Gennadi Rozhdestvensky

Willem van Otterloo

Er waren nog meer speciale gelegenheden: in december 1870 ter viering van Beethovens 100e geboortedag onder leiding van Johannes Verhulst, in april 1888 ter inwijding van het nieuwgebouwde Concertgebouw onder leiding mr. Henri Viotta, in 1920 bij de 150e geboortedag van Beethoven, bij het 25- en het 40-jarig bestaan van het Concertgebouw, in 1929 bij het eeuwfeest van de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst en bij de huldiging van Koningin-Moeder Emma, en, in recentere tijd (1986) zongen we het slotkoor (met orgelbegeleiding door Louis van Dijk!) onder leiding van Jan Eelkema bij het jubileum van Mercedes Benz in Rotterdam.

Ook gingen we ermee op tournee: in 1913, 1924 en 1935 naar Parijs (de moeder van Jan Stobbe was in 1935 er bij), waar we ook de Matthäus-Passion uitvoerden - en in 1986 naar Leuven. Een aantal van ons zal zich dat nog herinneren.

Naast de vaste dirigenten: vele jaren Willem Mengelberg, vervolgens Eduard van Beinum, en later Anton Kersjes en Hartmut Haenchen dirigerden veel andere, vaak beroemde dirigenten onze uitvoeringen.

In de Concertgebouworkest-tijd waren dat onder andere Karl Muck (1923, '24), Otto Klemperer (1949, '51, '56, '58, '64), Paul Klecki ('53) Pierre Monteux ('54), Georg Szell ('60), en de Duitse kapelmeesters Kleiber ('50), Krips ('52), Böhm ('59) en Jochum ('63). In de jaren met het NedPhO onder anderen Gennadi Rozhdestvensky ('74), Jean Fournet ('79), Ken-Ichiro Kobayashi ('81 en '85), Paavo Berglund ('83 en '84), Yehudi Menuhin ('91) en als laatste Claus Peter Flor in 2002. We zongen het werk ook met andere orkesten; in Haarlem, in Den Haag (Residentieorkest olv Ivan Fischer, 1992) en in Leuven ('86) met het RTL-orkest olv George Octors.

Onder de solisten vallen natuurlijk vooral de bassen op: zo zong Herman Schey jarenlang op onnavolgbare wijze het 'Freunde, nicht diese Töne!' Ook Henk Smit was gedurende vele jaren een bevlogen bassolist. In het vaste solistenkwartet van Mengelberg (vele jaren waren dat To van der Sluijs, Suze Luger, Louis van Tulder en Thom Denijs of Willem Ravelli) ontbrak steevast Jo Vincent (alleen in het stadionconcert was zij een van de 3 sopranen). Het eerste (mei 1897) en laatste concert (mei 1944, door een door de oorlogsomstandighe-

den zeer gedecimeerd Toonkunstkoor) van 'het koor van de Afdeling' onder leiding van Willem Mengelberg betrof een uitvoering van Beethoven IX.

Ook grote zangers als Gré Brouwenstijn, Erna Spoorenberg, Maria Stader, Roberta Alexander en Charlotte Margiono, Aafje Heynis, Cora Canne Meijer en Jard van Nes, Ernst Haefliger en Frans Vroons, Laurens Bogtman, Guus Hoekman, Peter van der Bilt en Arnold van Mill behoorden tot de solisten. Een rariteit was het tenor-debuut van de grote Verdi-bariton Jan Derksen in onze uitvoering van 1982. Na de eerste uitvoering hield hij het voor gezien en werd hij vervangen door Nico Boer. Later heeft hij als tenor gedenkwaardige opera-uitvoeringen als Otello en Canio gegeven.

Er bestaan ook plaat- en cd-opnames met ons koor van de Negende. In 1952 en '64 maakten we officiële plaatopnames met het Residentieorkest onder leiding van hun vaste dirigent Willem van Otterloo, de eerste op Philips (met een mooie hoes van Paul Huf), de tweede op MMS. Ook de indrukwekkende radio-opname van 2 mei 1940 onder Willem Mengelberg is op Philips-plaat en cd verschenen en is nog steeds verkrijgbaar. Daarnaast zijn er radio-opnames op cd uitgebracht van de uitvoeringen uit 1938 (Mengelberg), Klecki ('53) en Klemperer ('56).

Een aantal uitvoeringen waarin ikzelf meezong zal mij altijd blijven, hetzij om muzikale, maar ook om buitenmuzikale redenen. Wat het laatste betreft verwijst ik naar het geestige Vrij Nederland artikel in deze Tonika (p 3) van Martin van Amerongen over de uitvoering onder leiding van Ken-Ichiro Kobayashi in 1981 toen de tenorsolist verstek liet gaan. Ik herinner me nog levendig hoe tijdens het adagio de nerveuze orkestdirecteur aan onze meezingende voorzitter Dick Jalink kwam vragen of niet een tenor uit het koor de solo over kon nemen. De gehele tenorengroep heeft de solo uiteindelijk gezongen (ook ik heb, vol adrenaline, meegebruld, sorry Boudewijn!).

En Anton Kersjes zei standaard, nog voor een repetitie goed en wel begonnen was: "Dames en heren, u zingt heel mooi hoor, maar ik kan er niets van verstaan!"

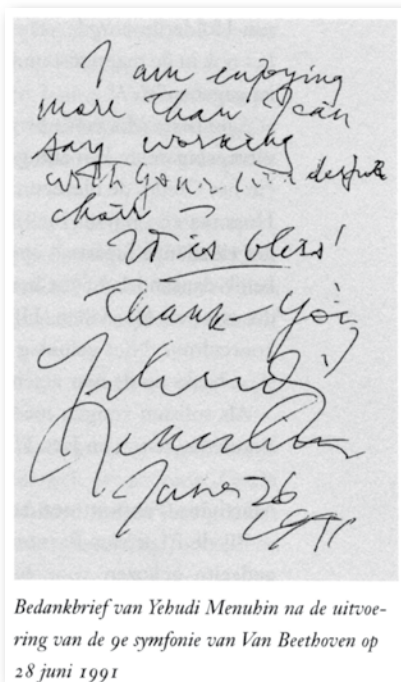
Muzikaal heel bijzondere uitvoeringen waren er ook: onder leiding van de grote kleine Rus Gennadi Rozhdstvensky, die een adembenemende uitvoering dirigeerde en ons werkelijk aan het puntje van zijn dirigerestok had. Die van Kobayashi waarbij de gedrevenheid waarin hij ons meesleepte bijna beangstigend was. En er waren mooie evenwichtige uitvoeringen onder Hartmut Haenchen natuurlijk. Voor mij persoonlijk was de uitvoering op 28 juni 1991 olv Lord Yehudi Menuhin onvergetelijk.

Waarom heeft die Negende Beethoven nu toch nog steeds zo'n aantrekkingskracht? Het blijft voor een koor moordend om hem te zingen - alle partijen liggen te hoog, er zijn enorme dynamische verschillen. Maar de overtuigingskracht in de melodie van het Freude schöner Götterfunken blijft onontkoombaar en het derde deel, het Adagio molto e cantabile met de bovenaards mooie soli voor de vierde hoorn en voor de eerste violen blijft enerverend om naar te luisteren, in afwachting van onze eigen inzet in het laatste deel. Ik verheug me in elk geval weer op de komende drie uitvoeringen!

Theo Laceulle

Ken Ichiro Kobayashi (foto van website Het Gelders Orkest)

Wie is wie?

Mirte Verkuylen
sopraan
Lid sinds 2007

Zong je bij een koor voordat je bij Toonkunstkoor kwam?

Ja, als meisje van 8 bij de Schola Puellarum in Den Bosch.

Wat is het mooiste concert (van TKA) dat je hebt meegeemaakt?

Goede Vrijdag 2008.

Welk stuk zou je met het koor nog (weer) eens willen zingen?

Mis in C, Mozart

Welk lied ken je uit je hoofd?

Stroei Voei, Annie M.G. Schmidt

Wat is de laatste cd die je hebt gekocht?

Friede auf Erden en andere koorwerken van Schönberg

Welke drie cd's gaan mee naar een onbewoond eiland?

Pianokwintet opus 34 van Brahms

Don Giovanni

Verzamel-cd Annie M.G. Schmidt

Welke film zag je het laatst in de bioscoop en welke moet iedereen zien?

The Reader

Il vangelo secondo Matteo van Pasolini

Welk boek ligt op je nachtkastje en welk boek moet iedereen lezen?

E. d'Oliveira - '80 en '90 aan het woord

Ivoren Wachters van Vestdijk

Naast wie zou je graag in het vliegtuig willen zitten en waarheen?

Dante, Japan

Welk tv- of radioprogramma wil je niet missen?

Geen enkel niet

Welke krant lees je? En wat is je favoriete tijdschrift?

NRC, vroeger de Kijk

Welke internetsite heb je deze week meer dan drie keer bezocht?

www.ns.nl

Welk restaurant kun je ons aanbevelen?

Café Amsterdam

Doe je nog iets anders met muziek?

Ik zing bij het VU-kamerkoor en het Brabantkoor en ik speel piano

Wat vind je leuk aan TKA?

Leuke mensen, fijne sfeer, inspirerende dirigent, mooi repertoire en mooie concerten

En wat vind je minder leuk aan TKA?

-

Vertel eens iets verrassends over jezelf?

Ik hou ervan om in bomen te klimmen

Heb je een ritueel voor het concert?

Vergeeten te lunchen

In de film over jouw leven: welke acteur/actrice speelt de rol van jou?

Kiefer Sutherland

Een avond om nooit te vergeten

Door Martin van Amerongen

Het meest fascinerende concert van mijn leven beluisterde ik op vrijdagavond, 29 mei 1981, nu meer dan vijf jaar geleden. Op het programma stond de Negende Symfonie van Ludwig van Beethoven, uit te voeren door het Toonkunstkoor, het Amsterdams Philharmonisch Orkest, sopraan, alt, tenor en bas, het een en ander onder oppertoezicht van de Japanse dirigent *Kan-Ichiro Kobayashi*.

De sfeer is plechtig. Beethovens Negende Symfonie, met zijn dringende beroep op de verbroedering aller volkeren, is een soort plaatsvervangende godsdienstoefening. In de Grote Zaal zitten opvallend veel Japanners, werkzaam in de hoofdstedelijke handel en industrie. Deel een — *allegro ma non troppo, un poco maestoso*. Deel twee — *molto vivace*. Dan wijkt de deur bovenaan de monumentale trap. De soldaten begeven zich naar hun zitplaats, de sopraan, de alt, de bas en... Merkwaardig, waar is de tenor?

De bas draait zich om naar de sopranen en fluistert achter zijn hand: „De tenor is er niet...!” De dirigent zet niettemin deel drie in, het *adagio molto e cantabile*. De zaal lijkt nog niet te hebben gemerkt dat er iets vreemds aan de hand is. Kobayashi begint echter al duidelijke tekenen van onrust te vertonen. Hij is niet de enige. Vanaf mijn balkonplaats zie ik hoe *Jan Willem Loot*, directeur van het Amsterdams Philharmonisch Orkest, zich onder de tenoren mengt en nadrukkelijk op hen inpraat. Ik kan wel raden wat hij fluistert. Hij wil weten of een der heren amateurzangers zich competent genoeg achten om op die ene, gapende lege stoel te gaan zitten (niemand durft).

Elders in de stad rinkelt ondertussen de telefoon. *Wil Visser*, directrice van het Impressa-

riaat Artist Representative, belt met hotel Memphis waar haar tenor is ondergebracht. Hij blijkt in bed te liggen, wordt door het hotelpersoneel onder de lakens uitgetrommeld en meldt zich met onvaste stem. Geen probleem, verzekert de tenor, hij springt onmiddellijk in een taxi in de richting van het Concertgebouw. Tien minuten later staat hij, zijn koffertje aan de hand, op straat. Maar zijn taxi begeeft zich niet in de richting van het Concertgebouw, doch in de richting van de vlieghaven Schiphol. Hij heeft, zal later blijken, privé-moeilijkheden, die u en mij niets aangaan en niets ter wereld interesseert hem op dat moment minder dan de tenorpartij in de Negende Symfonie van Ludwig van Beethoven, de uitverkochte Grote Zaal ten spijt.

Het is inmiddels kwart voor negen en de tragedie lijkt onafwendbaar. Celli en contrabassen zetten grommend het thema van het slotdeel in, het *presto — allegro assai*. De bas verheft zich en zingt gedragen het beroemde recitatief: 'O Freunde, nicht diese Töne...' Het koor valt in en de zaal heeft ondertussen in de gaten gekregen, dat dit een concert is waar straks thuis héél wat over te vertellen valt. Want halverwege het slotkoor heeft de tenor een solo: 'Froh, wie seine Sonne.' Blazers, triangel, bekkens en grote trom doen het inleidende werk. Dan is het uur der waarheid aangebroken. Want de tenor bevindt zich op dit ogenblik met glazige blik op de snel weg Amsterdam-Den Haag.

Kan-Ichiro Kobayashi legt midden in het slotkoor, zijn dirigerstok neer en kijkt zwijgend naar het zwijgende koor en orkest, het een en ander ten over

staan van een zwijgende zaal.

Orkestdirecteur Loot rent de trap af. „Dames en heren,” zegt hij, „U merkt wel, dat er iets ongewoons aan de hand is. De tenor is niet komen opdagen. Wij weten ook niet hoe het nu verder moet.”

Dan wijst de alt op zichzelf. Zij zal proberen de tenorpartij over te nemen. Reeds na enige maten breekt haar stem en andermaal legt de dirigent zijn stokje neer.

Dan wijst Kobayashi op zichzelf. Tijdens de repetitie heeft hij met glanzende stem de tenorpartij meegezongen. Waarom nu dan niet? Wel, omdat Kan-Ichiro Kobayashi inmiddels, ten overstaan van tweeduizend luisteraars, in snikken is uitgebarsten.

Mijn hart breekt van medelijden. Tegelijkertijd weet ik: ik ben getuige van een incident zonder precedent in de cultuurgeschiedenis. De helft van de zaal heeft zich, emotioneel roezemoezend, van de stoelen verheven. Dan roept een Britse bariton uit de parterre naar de tenorgroep: „Why don't you tenors sing the bloody part yourself!”

Aldus geschiedt — want gezamenlijk en in vereniging durven zij wél.

Het was ongetwijfeld de meest miserabele Negende van de laatste jaren. Niettemin wordt hij (natuurlijk) ovationeel beapplaudisseerd. Vijf, zes, zeven keer wordt die arme Kobayashi teruggeroepen. Schalks zegt de perschef van het Concertgebouworkest tegen zijn collega van het Amsterdams Philharmonisch Orkest: „Nou begrijp ik pas, hoe het komt dat jullie altijd van die volle zalen trekken.” Relbelust sprint ik van mijn balkonplaats in de richting van de dirigenten-

kamer. Nee, in de mythe van het oosterse flegma heb ik toch al nooit geloofd. De dirigent is omgeven door twee dozijn landgenoten. De heren buigen in zijn richting, de dames knuffelen hem als een kind.

Achter het Concertgebouw ligt het bekende café Welling, waar men geacht wordt na afloop een slokje op de gezondheid van Ludwig van Beethoven te nemen. Wie komt daar binnen? Nee, het is niet die tenor, maar zijn impresario, Wil Visser. Zij is na haar telefoongesprek met de tenor, naar een vriendin gegaan en weet nog van niks. „Mooie tenor heb jij, die kerel is helemaal niet komen opdagen,” zegt iemand. Zij kan het niet geloven, en als het eindelijk tot haar doordringt dat het wel degelijk wáár is, begint zij aan een lange, nachtelijke rondgang langs de ziekenhuizen en politiebposten. Pas drie dagen later krijgt zij de overspannen kunstenaar, bellend uit zijn Engelse woning, aan de telefoon. „Het is vreselijk, ik weet niet hoe ik me moet verontschuldigen, maar...”

Want wij beleven allemaal wel eens een minder geslaagde dag. Alleen ligt dat bij een tenor, publiekelijk optredend in de Negende Symfonie van Beethoven, wat gevoeliger dan bij ons, aardse stervelingen. Zo'n man komt op geen concertpodium ter wereld meer aan de bak — zou je denken.

Maar gelukkig is de mensheid milder dan haar reputatie. De privé-moeilijkheden zijn inmiddels opgelost, de man heeft zijn psychische stabiliteit herwonnen en hij staat weer regelmatig voor het voetlicht. Zelfs in Nederland. Onlangs zong hij nog bij het Frysk Orkest, op 4 oktober aanstaande zingt hij Schumann in Alkmaar.

column VN koorkrant TKA feb. 1987

advertentie

Speciale aanbieding van het NedPho!

Lezers van Tonika kunnen voor slechts € 31,50 (i.p.v. € 42,50) inclusief drankjes, naar Beethoven 9 op maandag 15 juni in de grote zaal van het Concertgebouw Amsterdam, aanvang 20.15 uur. Kaarten met korting zijn te bestellen via de reserveerlijn van het Concertgebouw 020 671 8345 (dagelijks van 10.00 - 17.00 uur) o.v.v. **Tonika**.

Dirigent Yakov Kreizberg over Beethoven

“Beethoven zal altijd actueel zijn”

Chef-dirigent Yakov Kreizberg voerde de afgelopen drie seizoenen alle symfonieën van Beethoven uit met het Nederlands Philharmonisch Orkest. Hij besluit zijn Beethovencyclus met een grootse uitvoering van de Negende symfonie op 13, 15 en 16 juni. Is er een betere reden denkbaar dan Kreizberg te vragen naar zijn liefde en fascinatie voor Beethoven?

Wat herinnert u zich van de eerste keer dat u met muziek van Beethoven in aanraking kwam?

“Wat ik me herinner van mijn eerste contact met Beethovens muziek is de onweerstaanbaarheid. Het grijpt je aan, onmiddellijk. Zijn muziek ontroert mensen waarschijnlijk om allerlei redenen, maar voor mijzelf is het de levenskracht in de muziek, het drama van de muziek. Het is ook een gevoel van empathie voor een man die een grote fysieke beperking had en wiens wilskracht enorme beproevingen en enorme pijn kon overwinnen. Pijn, zowel lichamelijk als geestelijk, in zijn persoonlijke leven. Zelfs in de symfonieën die in majeur geschreven zijn, voel je een bepaalde heftigheid. Het is niet zomaar vreugde. Het is vreugde die ontstaat vanuit een ongelofelijke wilskracht om te leven, om door te gaan, om te scheppen en om de eigen beperkingen te overwinnen.

Je moet je voorstellen: het is de componist die de Negende symfonie heeft geschreven! Een van de zeven wereldwonderen. Als er iets is dat onze beschaving moet overleven dan gaat het om de dingen waarmee de mens echt iets bereikt heeft. Dan denk je bijvoorbeeld aan de piramides van Egypte maar Beethovens Negende symfonie hoort daar ook bij. Deze muziek vertegenwoordigt wat een mens kan bereiken in vreselijke omstandigheden. Toen Beethoven de symfonie schreef was hij helemaal doof. Alles wat hij had, was zijn eenzaamheid. Hij was alleen op de wereld.”

Wat heeft het doof zijn betekend voor de uiteindelijke composities van Beethoven?

“Beethoven hoorde de muziek waarschijnlijk wel in zijn hoofd, maar kon na het schrijven geen feedback krijgen. Veel componisten, zoals Mahler, maakten eindeloos correcties in hun composities na het horen van repetities en concerten. Dat kon Beethoven niet. Terwijl hij bij uitstek een componist was die nooit tevreden was met zijn werk. Eindeloos herschreef hij bijvoorbeeld de aria's uit Fidelio. Veel musici, waaronder grote namen als Wagner en Mahler, hebben na Beethovens dood orkestraties aangepast. Niet uit gebrek aan respect, nee, integendeel! Ze respecteerden Beethoven zoals je een god aanbidt. Ze voelden een verplichting ten opzichte van hem om zijn muziek zo duidelijk mogelijk te maken voor het publiek. Zijn muziek leeft voor het publiek, Beethoven schreef niet voor zichzelf. Het

publiek moet zich kunnen verbinden met de muziek. Het publiek moet de muziek kunnen begrijpen.”

Hoe kunnen we de ontwikkeling van de eerste naar de laatste symfonie beschrijven?

“De ontwikkeling van zijn Eerste naar de Negende symfonie is een onvoorstelbare levensweg. In zijn Eerste symfonie hoor je nog Haydn, een hommage aan zijn leraar. Hoewel het ook direct een visitekaartje is: ‘Hier ben ik! Ik ben Beethoven en niet Haydn. Ik ben een nieuwe kracht in Wenen. Ik ga verder waar Haydn gebleven is en sla een nieuwe richting in. Ik heb een symfonisch visioen voor ogen en dat ga ik nastreven!’

Zo begint het .. en als hij dan eindigt met de Negende symfonie... dan is hij op een punt waar niemand aan kan tippen. Het is een reis naar de Mount Everest en verder.

Je plant de vlag en dat is het. De mensheid komt nooit meer op dezelfde hoogte. Beethoven is bepalend geweest voor de geschiedenis van de symfonie. Het is ondenkbaar dat er zonder Beethoven latere componisten als Brahms, Wagner, Mahler en bijvoorbeeld Sjostakovitsj waren. Beethoven is uitgegaan van de klassieke structuur van de symfonie, de sonate-vorm (expositie - doorwerking - reprise, als een verhaal met een opening, een uitwerking en een recapitulerend slot. MB) en heeft die ontwikkeld naar een totaal ander niveau. Naar een veel krachtiger vorm. Hij vergrootte de symfonie op een manier waar niemand zich in die tijd een voorstelling van kon maken. Over de jaren heen voegde hij instrumenten

Wie is wie?

Addie Rooker
alt
Lid sinds 1989

toe die nooit eerder gebruikt waren; de lengte van de symfonie nam toe; hij gebruikte een koor, solisten, tekst - dat was tot op dat moment nog nooit eerder voorgekomen. Toen Beethoven stierf, was zijn Negende symfonie in termen van lengte, van de omvang van het orkest, in termen van structuur, zoals ik al zei: als een berg, als de Mount Everest in de wereld van de symfonie. Revolutionair! En kijk wat het gedaan heeft met Brahms! Hij zag Beethoven als een God-Monster: 'Wie ben ik, Johannes Brahms om het woord Eerste symfonie op te schrijven, nadat Beethoven de Negende symfonie schreef, de ultieme creatie van de mensheid.'

Mensen waren destijds geschokt, dat is nu moeilijk voor te stellen...

"Toch wel... elke keer als ik naar een concert ga met bijvoorbeeld de Eroica, of de Vijfde, maar vooral met de Negende symfonie... als het concert afgelopen is dan heb ik het gevoel een levenscyclus doorlopen te hebben. Ik ben uitgeput, maar ook vol energie, ik wil huilen en een uur lang niet praten. Dat is de impact die de muziek kan hebben. Moet je je voorstellen wat het in die dagen betekend moet hebben... Beethoven componeerde niet om tegemoet te komen aan de esthetiek van de maatschappij. Hij was een rebel. Maar het was ook zeker niet zo dat hij schreef om te choqueren. Beethoven schreef vanuit zijn ziel, zijn pijn, vanuit zijn eigen overtuiging. Hij schreef op een manier die, zoals hij dacht, eerlijk was. En niet om tegemoet te komen aan wat mensen graag zouden willen horen."

Wat betekent het voor het orkest om in zo'n korte tijd alle symfonieën gespeeld te hebben?

"Beethoven spelen vereist ingespeeld zijn, het vraagt een eensgezinde benadering, een gezamenlijke inspanning. Het ritmische aspect vraagt van elke musicus om een ultiem gevoel voor ritme. Beethovens muziek is erg direct en gedisciplineerd. Bij meer impressionistische muziek gaat het meestal om het creëren van een palet van kleuren. Ritme is dan secundair en heeft een andere functie. Bij Beethoven staat het ritme op de voorgrond. Hoe vaker het orkest Beethoven speelt, hoe ritmischer het wordt."

Tenslotte...

"Beethoven zal altijd actueel zijn vanwege zijn kracht om pijn en beperkingen te overwinnen. De wilskracht van de mens om te overleven in moeilijke omstandigheden is van alle tijden. Kunst die daar uitdrukking aan geeft is het hoogste wat de mens kan voortbrengen."

Tekst: Marije Bosnak
Overgenomen uit *Encore*, Magazine voor relaties van het Nederlands Philharmonisch Orkest
mei 2009

Zong je bij een koor voordat je bij Toonkunstkoor kwam? Klein koor: 'Vox Humana'. Groot koor: voormalig 'Concertgebouwkoor', later werd dat 'Nederlands Concertkoor'.

Wat is het mooiste concert (van TKA) dat je hebt meegemaakt?

'Hohe Messe' van J.S. Bach

Welk stuk zou je met het koor nog (weer) eens willen zingen?

zie boven

Welk lied ken je uit je hoofd?

Een aantal liederen uit 'Frauenliebe und Leben' van

R. Schumann.

Wat is de laatste cd die je hebt gekocht?

Ton de Leeuw: 'Les cinq hymnes'.

Welke drie cd's gaan mee naar een onbewoond eiland?

'Hohe Messe', dubbelconcert voor twee violen van J.S. Bach en Pianoconcert KV 488 van

W.A. Mozart.

Welke film zag je het laatst in de bioscoop en welke moet iedereen zien?

'De tweeling', naar het boek van Tessa de Loo.

Welk boek ligt op je nachtkastje en welk boek moet iedereen lezen?

'De verdronkene' van Margriet de Moor.

Naast wie zou je graag in het vliegtuig willen zitten en waarheen?

Naast mijn echtgenoot, naar Nieuw-Zeeland.

Welk tv- of radioprogramma wil je niet missen?

Nieuws e.d.

Welke krant lees je? Wat is je favoriete tijdschrift?

NRC; Esta.

Welke internetsite heb je deze week meer dan drie keer bezocht?

www.transavia.com

Welk restaurant kun je ons aanbevelen?

'Het Rijper Wapen' in De Rijp.

Doe je nog iets anders met muziek?

Ik speel piano en diverse blokfluiten; ik ga regelmatig naar concerten en ik was docent A.M.V.

Wat vind je leuk aan TKA?

De sfeer, meestal een goede repetitie.

En wat vind je minder leuk aan TKA?

De audities.

Vertel eens iets verrassends over jezelf?

Ik wroet graag in de tuinaarde.

In de film over jouw leven: welke acteur/actrice speelt de rol van jou?

Meryl Streep.

Vijf weken niet naar koor....

Dat had een reden!

Afgelopen jaar moesten wij Antoinette van Nierop vijf weken missen op de maandagavond. Dat had een goede reden: ze was met de organisatie Medical Checks for Children naar Nepal. Hieronder vertelt ze over haar ervaringen.

Medical Checks for Children (MCC) is een kleine Nederlandse ontwikkelingsorganisatie. Oprichtster is de gedreven kinderarts Ines von Rosenstiel. MCC organiseert missies naar ondermeer Nepal om daar kinderen te checken en te behandelen voor wie normale medische hulp niet voorhanden is.

Een missie bestaat uit een team van ongeveer tien vrijwilligers, deels medisch, deels niet-medisch. Iedereen betaalt zijn eigen vlucht en verblijfkosten. MCC betaalt uit donaties en sponsorgelden de medische apparatuur, de medicijnen en het plaatselijk vervoer.

Begin van dit jaar werd aan mij gevraagd om als teamleider mee te gaan met de missie naar Dharan, een plaats in het uiterste oosten van Nepal, waar ik vorig jaar als teamlid al was geweest. Als teamleider, ben je eindverantwoordelijk voor de missie en draag je zorg voor het goed functioneren van het team. Nou: 'als ik dat nu nog niet kan, kan ik het nooit', dacht ik, dus ik besloot het te doen. Gelukkig samen met Mascha, die bijna kinderarts is, en die de medische eindverantwoordelijkheid zou krijgen.

Van tevoren hadden wij contact met de scholen en tehuizen waar wij kinderen zouden gaan checken. Ook de kinderen uit de omgeving waren welkom. In Kathmandu moesten wij medicijnen inslaan om mee te nemen. Een belevenis op zich. De groothandel bevindt zich op een hoek van een onooglijk stoffig, druk, straatje in het centrum van Kathmandu in een open ruimte. Binnen was het overal chaos: veel mensen, schots en scheef gestapelde dozen, losse strips pillen al of niet met een elastiekje bij elkaar gebonden. Uit die chaos hebben wij ruim 300 kilo medicijnen weten te kopen. Iedereen kan er trouwens zonder recept elk medicijn krijgen, als er maar wordt betaald. Hoe nu deze extra kilo's zo goedkoop mogelijk als overgewicht mee te nemen in het vliegtuig? De weg was gedeeltelijk verdwenen door ernstige overstromingen, dus we moesten vliegen. De ene man met de pet is de andere niet, zeker niet op het lokale vliegveld in Kathmandu. Maar we hadden geluk, de onderhandeling verliep gesmeerd en we konden voor o rupie 22 dozen medicijnen meenemen in twee shifts.

Zelf vloog ik met de eerste shift mee. Geweldig, in stralend weer in een piepklein vliegtuigje langs de toppen van de besneeuwde Himalaya... Meteen naar het plaatselijke ziekenhuis om de (on)mogelijkheden te bespreken om deze kinderen door te verwijzen.

Hoe ziet zo'n dag kinderen checken er uit? Om 6.30 uur ontbijt: droge pannenkoekjes met pindakaas (!) of jam, met koffie of thee. Tijdens

het ontbijt wordt besproken wie wat gaat doen. De niet-medici kunnen kiezen uit: wegen, meten, bloedprikken, bloedonderzoek, computerinvoer of helpen in de apotheek. De medici doen het lichamelijk onderzoek van de kinderen of stellen de medicijnen samen.

Om 7.30 komt de bus, alle dozen worden op het dak geheven en vastgesjord. Ter plekke worden alle 'posten' ingericht en dan kan de check beginnen. Met het formulier waar alles op wordt genoteerd tussen hun handjes geklemd groeten de kinderen met de ingeprogrammeerde 'namaste-groet'. Ze zijn meestal erg onder de indruk van die grote witte mensen.

Vanaf een uur of half vier worden er geen nieuwe kinderen meer ingeschreven en worden alleen de al wachtende kinderen nog gecheckt. Om vijf uur is het namelijk al te donker om zonder licht goed te kunnen zien en onderzoeken. Dat is altijd een heel moeilijk moment, je moet ergens een streep trekken: dit kind nog wel en het volgende niet meer.... terwijl ook zij al zo lang hebben gewacht. Dan weer alle dozen met medicijnen en apparatuur op het dak, thuis medicijnen tellen en tassen/dozen pakken voor de volgende dag. En tot slot een paar vegetable curries, momo's en bier voor het slapen gaan.

In totaal hebben we ongeveer 700 kinderen gecheckt. Bijna al deze kinderen blijken te lijden aan een min of meer ernstige vorm van bloedarmoede en worminfectie. Dus bijna alle kinderen gaan met voorraden ijzer en wormtabletten naar huis. Verder is er veel luchtweginfectie, longontsteking, oorontsteking, schurft, eczeem en vooral ernstige cariës en tandproblematiek.

Uiteindelijk heb ik na een gesprek met de directeur van het plaatselijke ziekenhuis een regeling kunnen treffen dat kinderen die het nodig hebben kunnen worden verwezen voor nader onderzoek en/of behandeling. Tenminste als

MCC bereid is een budget te storten waaruit de gematigde en geringe eigen bijdrage van de ouders aan het ziekenhuis betaald kan worden. Een lokale healthwerker coördineert een en ander zodat zeker is dat de kinderen die dat nodig hebben ook echt in het ziekenhuis belanden.

Kortom, het was een geweldige tijd, we hebben hard gewerkt en veel bereikt. En het was vooral ook heel bijzonder om een tijd lang op te trekken met een willekeurige groep heel gemotiveerde en leuke mensen.

Volgend jaar weer!

Antoinette van Nierop

Ali Muller, oud-lid van het toonkunstkoor

“De Negende heeft zoiets juichends”

In dit nummer waarin we zoveel terugblikken, nog meer dierbare herinneringen aan de goede, oude Toonkunsttijd. Aja Leemans spreekt met Ali Muller, die lid was van Toonkunstkoor Amsterdam tussen 1938 en 1948. Ook zij heeft in die tijd de Negende van Beethoven gezongen.

Ali Muller: “Ik weet niet meer wanneer ik bij het Toonkunstkoor ben begonnen, maar het was nog voor de oorlog. We repeteerden ergens in een zaal in Zuid, meen ik. Ik ging er iedere week trouw naar toe en dat viel voor mij niet mee hoor. Ik woonde in de Watergraafsmeer, aan de Transvaalkade, die moest ik helemaal aflopen, dat was een behoorlijk eind. Dan liep ik door naar mijn vriendin die ik in het Toonkunstkoor had leren kennen. Zij stond vlak bij de Berlagebrug op mij te wachten en dan gingen we samen met de tram. Ik heb dat jaren gedaan.

Ik ben met zingen begonnen in het koor van Jacob Hamel. Hij kwam altijd met de tram aan in de Spaarndammerstraat, dat wist ik en dan stond ik daar op hem te wachten. Ik mocht zijn tas dragen en zo liepen we samen naar de repetitie ergens in de Knollendamstraat. Op een gegeven moment werd ik met drie of vier andere meisjes uitgekozen om mee te zingen met een volwassenenkoor. We zongen in het Concertgebouw en er kwam een stuk in voor met een kinderkoor. Ik vond het helemaal niet eng. Denk maar niet dat ik nu op het podium in het Concertgebouw

Ali Muller, oud-lid Toonkunstkoor Amsterdam

ga staan, voor geen goud, maar toen, je was jong en dat durfde je gewoon. Het gekke is, mijn ouders zijn nooit komen luisteren, niet bij het Toonkunstkoor en niet bij het kinderkoor. Niet omdat ze het niet mooi vonden hoor. Ik denk dat ik ben gaan zingen door mijn broer. Hij speelde bugel in een muziekcorps. Mijn vader, een hele grote man, zat in het bestuur van dat muziekcorps en liep altijd vooraan met het vaandel. Ik was razend trots; liep ik achter dat orkest aan, vond ik machtig.

Wat ik zo bijzonder vond aan het Toonkunstkoor? Als je daar kwam, in het begin, als jonkie was ik wel onder de indruk, met al die oudere mensen. De sfeer was goed en er werd geweldig mooi gezongen. Vergeleken met andere koren was het echt een goed koor. Het was wel zo dat wij er als jongeren niet zo aan te pas kwamen, bij het gesprek met de hele groep. Er waren een heleboel oudere dames en heren, maar dat kon ons niets schelen; wij zongen en dat vonden we heerlijk.

Ik heb onder verschillende dirigenten gezongen, waaronder Mengelberg. Hele stapels muziek hebben we gezongen, maar de Negende van Beethoven is wel een van mijn favorieten. Het heeft zoiets juichends, vooral als je met zo'n groot koor bent. Iedereen was reuze enthousiast en er zat een klank in het koor!

We zongen meestal in het Concertgebouw, maar de Matthäus Passion hebben we ook in de kerk in Naarden gezongen. Ik was toen al getrouwd en mijn man kwam luisteren. Die kerk was stampvol en ik keek naar mijn man, zat hij half te slapen! Hij vond het wel mooi maar hij was er niet zo weg van als ik. En we hebben een keer in het Olympisch Stadion gezongen. Bij die gelegenheid waren mijn ouders er wel bij.

Ik weet niet meer waarom ik eraf ben gegaan, in ieder geval na de oorlog; misschien omdat we gingen verhuizen, maar het is zo lang geleden, dat weet ik niet meer. Ik ben later bij de Stem des Volks gaan zingen. Daarmee zijn we een keer naar Praag gegaan. We gingen er met de bus naar toe en we zongen in een grote kerk. Ik ben lang en tijdens het concert stak ik boven iedereen uit. Na afloop komt de dirigent naar me toe en zegt: u heeft schitterend gezongen mevrouw. Ik zong alt, maar nu lijk ik wel een bas hoor.

Ik ging nog wel veel naar concerten van het TKA, maar de laatste jaren niet meer. Ik ben zeker al 2 jaar niet meer in het Concertgebouw geweest, maar toen mijn man nog leefde gingen we toch zeker elke maand wel naar het Concertgebouw. Nee, bij die concerten viel hij meestal niet in slaap. Mijn kinderen zijn niet gaan zingen. Mijn zoon, hij is nu 63, wou nooit zingen, daar ergerde ik me wel aan. Het waren zulke prachtige muziekstukken maar hij vond het niks; dat zei hij niet, maar hij liet het wel blijken. En mijn dochter van 62 zingt ook niet. Jammer, want ze heeft wel een mooie stem, maar ja, ik zong altijd, dat was je zo gewend.

Ik heb nooit zangles gehad, altijd alleen in koren gezongen. De Stem des Volks was het laatste koor. Dat hield op, want ze hadden haast geen mannen meer. Toen heb ik geen nieuw koor meer gezocht en ben ik ook gestopt met zingen.”

Aja Leemans

Wie is wie?

Ruud Maas
tenor
Lid sinds 2008

Zong je bij een koor voordat je bij Toonkunstkoor kwam?

Koor van het Rotterdams Conservatorium | diverse close-harmony groepen

Wat is het mooiste concert (van TKA) dat je hebt meege-maakt?

Hohe Messe, januari 2009

Welk stuk zou je met het koor eens willen zingen?

Werk van Monteverdi | Philip Glass

Wat is de laatste cd die je hebt gekocht?

Hohe Messe als cadeau voor vrienden die waren komen luisteren | voor mezelf: Frates, Tabula Rasa en Symphony no. 3 van Arvo Pärt

Welke film zag je het laatst in de bioscoop en welke moet iedereen zien?

Un conte de Noel van Arnaud Desplechin | Caché van Michael Haneke

Welk boek ligt op je nachtkastje en welk boek moet iedereen lezen?

“Leven & lot” van Vasili Grossman | “Adam waar ben je” van Heinrich Böll

Naast wie zou je graag in het vliegtuig willen zitten en waarheen?

Naast mijn overgrootvader naar (voormalig) Oost-Pruisen

Welk tv- of radioprogramma wil je niet missen?

Ik mis elk radio- en televisieprogramma (niet)

Welke krant lees je? En wat is je favoriete tijdschrift?

NRC Handelsblad | Zensor

Welke internetsite heb je deze week meer dan drie keer bezocht?

<http://www.apple.com/startpage/>

Welk restaurant kun je ons aanbevelen?

BlaBla te Rotterdam

Doe je nog iets anders met muziek?

Ik ‘schrijf’ bladmuziek

Wat vind je leuk aan TKA?

De rijke historie en het repertoire uit de (eenen)twintigste eeuw

En wat vind je minder leuk aan TKA?

De niet altijd volledige concentratie tijdens repetities op maandag-avond, bij mezelf in de eerste plaats

Vertel eens iets verrassends over jezelf?

Ik bak een tamelijk goede Spaanse tortilla (volgens diverse Madrilenen)

In de film over jouw leven: welke acteur/actrice speelt de rol van jou?

Ricardo Darin

Foto

Op 11 januari, voorafgaand aan onze uitvoering van de Hohe Messe, verzamelden we ons in de hal van het Muziekgebouw aan 't IJ. Daar stonden twee fotografen klaar voor een heuse foto-shoot. Van de talloze foto's die Jan de Groot en Hes van Huizen maakten werd deze de staatsiefoto van TKA. De foto staat op onze site en is ook afgedrukt

in de jaarbrochure van de Stadsschouwburg & Philharmonie Haarlem (p.45). Een groot aantal leden heeft een afdruk besteld.

Hes van Huizen maakt niet alleen groepsportretten maar heeft ook onder meer stadsgezichten in zijn portefeuille, zoals hiernaast afgebeeld. Werk van hem is te zien op

www.hesvanhuizen.nl

Jan Willem Loot

Manager in de muziekwereld

Ɛind vorig jaar ging Jan Willem Loot met pensioen als algemeen directeur van het Koninklijk Concertgebouworkest. In januari van dit jaar verscheen er een boek over zijn jarenlange ervaring als concertdirecteur. Het boek leest als een rode draad door een belangrijke periode in de Nederlandse muziekgeschiedenis.

Jan Willem Loot had tien jaar leiding gegeven aan het Concertgebouworkest. Loot was de man die bij concerten altijd een vaste plaats had op het frontbalkon van de Grote Zaal. Het verhaal gaat dat de musici van het orkest vóór aanvang eerst even keken of de directeur, goed herkenbaar aan z'n witte haar, wel op z'n plek zat. Dat gold niet alleen de laatste tien jaar, maar ook de jaren daarvoor toen Loot directeur was van het Amsterdams Philharmonisch Orkest en het Nederlands Philharmonisch Orkest. In het boek *De witte kuif op het frontbalkon* legde hij zijn herinneringen aan 38 jaar muziekmanagement vast. Franz Straatman, voormalig muziekredacteur van *Trouw*, schreef het op.

De jurist Loot leerde het vak van muziekmanager bij het Overijssels Philharmonisch Orkest. In 1979 werd hij directeur van het Amsterdams Philharmonisch Orkest. Binnen enkele jaren braken er turbulente tijden aan: het APhO fuseerde met het Nederlands Kamerorkest en het Utrechts Symfonie Orkest tot Nederlands Philharmonisch Orkest. De periode rond 1985 is ronduit hectisch. Tegenstribbelende musici zetten de hakken in het zand en weigeren op te gaan in een nieuwe organisatie. De directeur houdt het hoofd koel. 'Het tilde de carrière van Loot', schrijft Straatman, 'als directeur van vier orkesten op een hoger plan'.

Loot biedt de lezer een interessant kijkje in het dagelijks leven van een orkestdirecteur. Zeer lezenswaardig zijn de contacten die hij onderhoudt met musici als Hartmut Haenchen, Edo de Waart en met Ken-Ichiro Kobayashi die een hartaanval simuleerde tijdens Stravinsky's *Petroesjka*. De anekdote over de tenor die tijdens een uitvoering van de *Negende van Beethoven* niet kwam opdagen (zie ook elders in dit nummer) staat niet in het boek beschreven. Loot zwaaide als algemeen directeur van het Concertgebouworkest Riccardo Chailly uit en haalde Mariss Janssons binnen. Bernard Haitink kreeg de titel van eredirigent. Aan het eind van Loots carrière werd het KCO door het blad *Grammophone* uitgeroepen tot 'het beste orkest ter wereld'.

Sinds 28 januari van dit jaar is Loot uit dienst van het Concertgebouworkest. Op stoel 50 van het frontbalkon is de witte kuif sindsdien niet meer gesignaleerd.

Franz Straatman:

De witte kuif op het frontbalkon.

Jan Willem Loot: *muziek en management*
Nieuw Amsterdam, 22,50

Wie is wie?

Bert Bos
bas
Lid sinds 2001

Zong je bij een koor voordat je bij Toonkunstkoor kwam? Zo ja welk(e)?

In mijn 6e levensjaar heeft mijn moeder mij opgegeven voor kinderkoor Mirjam, het koor van de (inmiddels afgebroken) Funenkerk in Amsterdam Oost. Het was liefde op het eerste gezicht want mijn hele leven zing ik sindsdien iedere week in een koor. Ook heb ik toen in het jongenskoor van de Matthäus gezeten.

Wat is het mooiste concert (van TKA) dat je hebt meegeemaakt?

Met stip op nummer 1 de Hohe Messe. Douze Points. Een echt hoogtepunt. Ik ben zeer dankbaar dit te hebben mogen zingen onder de bezielende leiding van Boudewijn en met zulke betrokken koorleden. En dan ook nog de reprise! Je zit gewoon op aarde even in de hemel.

Welk lied ken je uit je hoofd?

Ik heb mijn hele leven al iets met Schumann en op zangles ooit de *Dichterliebe* gedaan en met de huidige zangjuf ben ik er weer mee begonnen. Uit het hoofd de eerste: "Im wunderschönen Monat Mai". In enkele minuten dat len-tegevoel. Schumann is een genie.

Wat is de laatste cd die je hebt gekocht?

Het *Stabat Mater* van Dvorak. Ik hou ervan om wat wij zingen ook ver van tevoren te beluisteren. En dat doe ik het liefst in het ochtendgloren in de auto op een stille snelweg, voor de files uit. En dan in gedachte meezingen. Ooit ben ik in mijn enthousiasme spontaan de Nederlandse grens gepasseerd toen ik een afspraak in Arnhem had en naar La Traviata aan het luisteren was.

Naast wie zou je graag in het vliegtuig willen zitten en waarheen?

Achterhaalde droom. Met Jacques Brel aan het stuur in zijn vliegtuigje van Tahiti naar het eiland Hiva Oa in Frans Polynesië, zijn laatste plek op aarde.

Realiteit. Met mijn vrouw Else-Barbara weer eens naar London om een cultuur update te maken. Ik werkte er enkele jaren en zong daar ook in een koor.

Vertel eens iets verrassends over jezelf?

Ieder jaar maak ik met 'een special guest' een fietsrondje om het IJsselmeer, met als hoogtepunt het bedwingen van de Afsluitdijk. Ooit als een grap ontstaan in mijn studietijd, maar in mijn bioritme terechtgekomen. Zeven van mijn acht kinderen zijn ook al geweest. De jongste van 15 gaat dit jaar.

Heb je een ritueel voor het concert?

Een koud biertje 2 uur voor het concert om de keel te smeren.

In de film over jouw leven: welke acteur/actrice speelt de rol van jou

Fedja van Huet van TGA zal mij uitstekend kunnen vertolken.

Nieuw

Dit zijn de twee nieuwe aanwinsten in het gezin van sopraan Melanie Lemmen. De tweeling James en Emma werd geboren op 19 mei om resp. 17.20u en 17.23u. James woog 2745 gram en Emma 2130 gram. Melanie laat ons weten dat James en Emma al in de buik hebben kennismemaakt

met Bach en Beethoven. "Ik draai het nu af en toe nog voor ze en maak mezelf graag wijs dat ze daar rustig van worden. Maar dat heeft er waarschijnlijk vooral mee te maken dat ze dan ook hun flesje krijgen!" Wij wensen het gezin Lemmen-Wissing veel geluk met dit mooie duet in spē.

Uit de kast

Een Toonkunstkoor op oorlogsterkte - wel honderd man vermoeden wij - was er getuige van: na 25 jaar kwam de zelfgebreide trui met het thema van De Negende uit zijn eigen kast. Echtgenote Marlies had geen beter moment kunnen kiezen! "Ik geef de maat aan en wie niet volgt is fout", aldus Boudewijn, die de draad van de repetitie gewoon oppakte.

Geen breinaald tussen te krijgen!

foto Jos van Waterschoot

Toekomstmuziek

Op 15 november 2009 voert Toonkunstkoor Amsterdam 'Le Roi David' van Arthur Honegger en 'Cinq Hymnes' van Ton de Leeuw uit. Medewerking wordt verleend door het Helios-ensemble, Thomas Oliemans, Laila Sbaiti, Marjolein Niels, Fabio Trümpy, Paul Prenen en Ernst Munneke; de muzikale leiding is in handen van Boudewijn Jansen. Plaats: Philharmonie te Haarlem. Aanvang: 14.30 uur.

De Matthäus-Passion wordt in 2010 uitgevoerd op 28 maart om 14.00 uur in de Grote Zaal van Philharmonie te Haarlem en op 2 april om 19.30 uur in de Grote Zaal van het Concertgebouw te Amsterdam. Medewerking wordt verleend door Holland Symfonia, Jeroen de Vaal, Hans Voschezang, Marina Zyatkova, Barbera Kozeli, Jean Léon Klosterman, André Morsch en het Martini Jongenskoor Sneek.

Getrouwd!

Op 23 april van dit jaar trad onze tenor Jos van Waterschoot in het huwelijk met Gwendolyn Verbraak. Gwendolyn is net als Jos actief in de muziek: zij speelt viool bij de Philharmonie.

Wij wensen de jonggehuwden een lang, gelukkig en muzikaal leven samen!

Zingt u ook nog in een ander koor? Maakt u wel eens een mooie reis? U breidt verdienstelijk?

Staat in een toneelstuk? Heeft een weblog? Zien wij iets over het hoofd? Mail naar: tonika@planet.nl. Of meld u aan op onze Hyves pagina! www.TKAmsterdam.hyves.nl Al drie hele leden gingen u voor!

Colofon

Redactie Stef Lokin, Nelleke Reijs, Seppie Groot, Marlou Groot, Aja Leemans Met medewerking van Antoinette van Nierop, Theo Laceulle, Jos van Waterschoot Eindredactie Marlou Groot Vormgeving Seppie Groot